

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Patrocinium Defvntorvm

Hautin, Jacques

Leodii, M.DC.LXV.

Articulus III. Misericordiæ lege piis Manibus opitulandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79679](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79679)

ARTICULUS III.

*Misericordia lege piis manibus
opitulandum.*

§. I.

Declaratur.

470.
*Misericordia lex sa-
pe promul-
gata.*

MISERICORDIÆ lex, non uno loco, nec semel lata, & promulgata est. Nam in veteri quidem Instrumento Zach. 7. *Hæc ait Dominus exercituum dicens. Iustum iudicium iudicate, & misericordiam, & miserationes facite, unusquisque cum fratre suo.* Deinde in novo sic immittem servum arguit Dominus Matt. 18. *Nonne te oportuit misereri conservi tui, sicut & ego tui misertus sum?* Sed nihil evidentiùs hoc in genere supremo Christi iudicio Matth. 25: *Discedite à me maledicti in ignem æternum, En pœna. Quæ culpa, quæve legis violatio? Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare: sitivi, & non dedistis mihi bibere.* Et verò dilectus discipulus idem didicerat à Magistro suo. Quamobrem Epist. 1. c. 3. *Qui habueris, ait, substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo quomodo charitas Dei manet in eo?* Si charitate, & gratiâ Dei excidit, ratum est, offensæ Numinis, & legis ejus violatæ, reus est.

471.
*Ad miseri-
cordiam
spiritua-
lem stricti-
us obliga-
mur.*

Quòd si autem misericordiæ lege corporum miseras levare tenemur, haud ambiguum, quin, & animæ, & strictiùs quidem, depellere obligemur. Nam cum ratio miserendi, sit miseria, spiritualis miseria longè gravior est; atque adeò misericordia spiritualis magis necessaria. Adde, & hanc esse faciliorem, cum citra incommodum exhiberi queat; & nobiliorem, tum quia bonum spirituale præstantius est corporali, tum quia animus cui benè sit, præstantior corpore, tum denique quia actio, per quam animo opitulans, est nobilior.

472.
*Lex miseri-
cordiæ
spectat de-
functos.*

Ex quibus manifesta fit obligatio piis manibus opitulandi. Horum enim miseria & corporalis dici potest, & spiritualis. Corporalis quidem, quia ignis quo torquentur, corporeus est, & cruciatus ei similis quem corpus vivens vel potiùs anima illi insidens patitur. Verè enim, ut probavimus, in illam sævit agitque iustis ignis, ei que ejusmodi dolorem inurit, quem inureret ipsimet corpus insidenti.

Spiritualis verò vocari eadem miseria potest, tum quia spiritum afficit, tum quia maximè sita est in tristitiâ ex privatione visionis beatificæ & scelerum memoriâ manante. Quare si alterutra calamitas misericordiam jure suo exigit, longè potiori utraque illam exiget. Ne autem quispiam perperam objiciat misericordiæ legem ad solam mortalium miseriam sublevandam obligare, meminerit à Suario, cæterisque Theologis, objecto materiali misericordiæ comprehendi eos omnes, quos caritas spectat, modò sint miseriæ capaces. Quare cum charitatis virtus ad eos juvandos se porrigat, quis misericordiæ legem ad solam viventium sublevationem extendat? Accedit, quòd Christus eum damnet, qui Domini servum, & Joannes, qui fratrem suum non sit miseratus: pii autem manes & Domini servi, & fratres nostri sunt: & horum igitur non misereri, inhumanum, & misericordiæ lege vetitum: præsertim cum pluribus Scripturæ locis, misericordia generatim præcipiatur, & avari, immitisque ingenii sit, nolle ad defunctos hujus legis fructum extendi.

§. 2.

*Amplificatur ex conditionibus
misericordiæ.*

CÆTERUM ut hæc obligatio luculentius monstratur, tres mihi res expendendæ sunt, quas ad miserationem requirit Philosophus 2. Rhetoric. cap. 4. Prima est ut qui miseretur, alienam miseriam æstimet suam. Id quod authore D. Thoma q. 30. a. 2. duplici ratione potest contingere. Primum per affectuum consensionem, atque ut vocant, unionem, quam verus amor parit: cum amicus amico sit alter ipse, & alterius malum sit utriusque. Quare idem Philosophus inter amicorum officia meritò mutuum commiserationem recenset. Posterior modus in communione miseriæ situs est: si nimirum quis vel eadem patiat, vel propter ejusdem naturæ fortisque societatem se pati posse arbitretur quæ in misero videt. Nam propterea ejus illum miseret. Quo pacto infirmi, senes, ac Sapientes, cum propriam naturæ imbecillitatem agnoscant, ad miserandum proniores sunt robustis, juvenibus, fatuis, qui cum miseras, vel experti non sint, vel se posse experiri non existiment, facile iis se immunes fore arbitrantur.

473.
*Conditio-
nes miseri-
cordiæ.*

Atque hinc existit prima causa piorum *Miseria de-
functorum* manium miserendi. Ut enim de officio amicorum

V

amicorum

*nostra con-
ferri potest.*

amicorum nihil jam dicam, quis iustas pœnas capiti suo imminere non credit? Quis non gemit sæpe, & certò se peccasse, & rarò studuisse Iustitiæ divinæ pro tot suis culpis satisfacere; numquam, dum viveret, cogniturum, an revera vel unam culpam legitimo dolore diluerit? tantum abest, ut noverit se illius unius pœnam solvisse. Quid de universis censendum? Etenim singulis diebus, imò horis, imò vitæ momentis cumulantur noxæ; adeò ut *Iniquitates meæ supergressæ sint caput meum, & sicut onus grave gravata sint super me: Imò putruerint, & corrupta sint cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ, & præterea infirmata sūt in paupertate*, sive ut alii legunt, *in malitia virtus meæ*; adeò ut pro nozarum multitudine, ac gravitate; inopiâ gratiarum actualium, quæ pectus corroborare natæ sunt, magis ac magis premar. Quare felicem se fermè quisque credat, si temporariis dumtaxat pœnis castigetur, ac propterea aliorum qui jam nunc castigantur, malis, ad miserationem subsidiumque piorum manium commoveatur, oportet. Illud enim est quod Apostolus monet Heb. 13. dum sic hortatur: *Mementote vincitorum tamquam simul victi, & laborantium tamquam & ipsi in corpore morantes.* Etsi enim captivos fidei causâ Christianos hisce verbis commendat; velitque alios ad ciendam in se misericordiam reputare seipsum iisdem cum iis miseris ac vinculis premi: tamen ad nos, & ad captivos nostros, eadem oratio spectat: & ita quidem, ut Apostolus velit, cum eadem captivitas nos maneat, idemque Purgatorix flammæ ardor, hæc velut jam pateremur, nobis ob oculos mentis ponenda esse: & perinde, atque si defunctorum in animis commoraremur, eorumque cruciatus sentiremus, ita ad levamen eorum, & flammarum extinctionem ferri nos oportere. Ita Jobum imitabimur, qui c. 30. *Flebam, inquit, quondam super eum, qui afflictus erat, & compatiēbatur anima mea pauperi.* Quem locum nonnulli sic legunt, ut dicat idem vir sanctus, *dilacerabar, urebar*; ut videatur Spiritus Sanctus, ad commiserationem, de qua agimus, aspexisse, & innuere, ut sic eâ exæstuemus, quasi idem ignis tormentum perferiremus. Quò etiam spectat illud Augustini ac Cassiodori apud Cornelium, *Sudet Eleemosyna in manu tuâ, quasque invenias iustum, cui eam tradas.* Ut intelligamus, dum de Justis ac piis manibus juvandis agitur, totum hominem curâ & sollicitudine velut ardere debere; sic ut eleemosyna ipsa calorem concipiat.

Quamobrem agnoscis, mi Christiane Lector, primam conditionem ad misericordiam ab Aristotele requisitam hinc adesse: & te quoque, & omnes Christianos propter hanc ipsam ad miserandum urgeri, cum peccatis obnoxios priorum manium miseris ac supplicis obnoxios esse necesse sit.

Nunc ergo videnda nobis est altera conditio ab eodem Philosopho expetita, discipiendaque, an & ipsa piis manibus conveniat. Hæc igitur est, ut calamitas ob quam miserandum sit, præter patientium voluntatem contigerit; adeò ut illa se expedire nequeant. Siquidem, qui sponte miser est, miseratione indignus censetur, ut patet in avaro, qui cum pecuniæ cupiditate sese curis ac laboribus enecet; & in libidinoso, qui cum multis noctes infomnes & anxias ducat; & in cupido vindictæ, qui cum tabescat, nullam tamen misericordiam, sed execratione potius atque imprecatione digni iudicantur: quippe quod, & possint, & debeant eiusmodi miserias à se depellere. At piis manibus planè contrarium accidit. Quamquam enim propter maximam voluntatis suæ cum divina consentionem, Iustitiæ divinæ se plecentis manum velut exosculentur & ament, tamen quia pœna illorum, caritatis propensione, & beatitudinis desiderio adversatur, & insuper sensibilem dolorem inurit, utique illam vehementer abhorrent, eoque miseres se reputant, quò minus valent illa se expedire. Gemunt itaque cum Psalmista, *sicut pullus hirundinis*, sive ut Symmacus vertit, *ut hirundo inclusa*; quæ nimirum frustra clamat, neque clamore cavere referre ullatenus potest. Item cum Judæis apud Isaiam c. 26. hunc in modum gemunt: *Sicut quæ concipit cum appropinquaverit ad partum: Concepimus, & quasi parurivimus, & peperimus spiritum, salutes non fecimus in terrâ.* Quasi dicant: puerpera quidem post partus dolores edit foetum; at nos miseri post dolores longi puerperii, quò Deum in nobis parere & possidere per visionem beatificam desideravimus, peperimus ventum, id est rem evanidam, seu nihil votis profecimus. Curnam? ô miserabiles! Quia, inquit, salutes non fecimus in terrâ, id est, dum essemus in vivis, rem salutis & satisfaciendi studium negleximus, qui sensus ad Vatabli interpretationem propè accedit.

Inde verò misericordix necessitas & obligatio major emergit, quam Deus ore Ecclesiastici non femel proclamat; nam c. 4. *Ab inope, inquit, ne avertas oculos, & cap. 7. neque inopem deselinquas.* Quid enim inops? certè qui sine ope est miser, & Isaias,

475.

Est autem præter voluntatem illorum.

476.

Igitur eorum misere.

& Isaias, Jeremias, aliique prophetæ inter præcipua Principum Judeorum crimina hoc ponunt; *Pupillo non iudicant, & causa vidua non ingreditur ad illos.* Il. 10. propter hoc, ait, *Dominus Deus exercituum, fortis Israel: heu! consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis.* Quibus verbis ostendit Deus primùm, velut compellendam se ad vindictam de hoc scelere sumendam: quippe cui misereri sit proprium. Deinde eam fore acerbam: perinde ac gemit medicus malum adeò grave esse ac periculosum, ut membrum eo affectum, veluri, vel secari oporteat. Et paulò post pergens idem Vates: *Et erit, inquit, fortitudo vestra, ut favilla struppæ: & opus vestrum quasi scintilla, & succendetur utrumque simul, & non erit qui extinguat.* Quæ sic accipere possumus, ut his significetur pœna immitium in miseros, pupillos, & viduas, atque adeò in pios manes, qui propter impotentiam & derelictionem verè pupilli & viduæ vocari possunt; pœna, inquam, incendii purgantis, quo eorumdem immitium fortitudo, seu potentia juvandi nimium iners & otiosa, & opus pravum ita succendetur, ut non sit qui precibus suis, aut alia ope, illud extinguat, nempe in pœnam talionis. Quamobrem quod monet Ecclesiasticus cap. 20. tibi nominatim scriptum existima, mi Lector, *propter mandatum Numinis tam gravibus supplicis sancitum, assume pauperem, Purgatorii pupillum, & propter inopiam, atque impotentiam, ne dimittas eum vacuum.*

477.
Adde misericordiam eorū dignitati repugnare.

Præsertim cum tertia conditio ad misericordiam à Philosopho requisita, hinc quoque, & maxime adfit, ut pœna sit præter dignitatem patientis: Quo enim celsior est gradus ejus, qui affligitur, eò magis miserationem illius crescere experimur: quoniam etsi eam mereatur, tamen celsitudo, ut supra vulgus eum effert, ita pœnæ reis communi eximere debere videtur. Et verò hæc est consuetudo mortalium Judicum; ut nobiles ac primarios mitiore pœna plebant, quam plebeios ejusdem criminis consortes; maxime cum infamia ac pœna minor viri illustri æquate censeatur graviorem hominis vulgaris. Porrò de dignitate piorum manium nihil jam attinet dicere. Nota est ex dictis, & tamen nulla illius habità ratione plebantur, ut prædones, ut parricidæ, ut malefici, ac sagæ. O tormenti atrocitatem! neque dicas non posse à justissimo Judice puniri, nisi justissimis pœnis, imo citra justitiæ rigorem, ac summum jus re ipsa puniri. Nec enim id negare possumus, aut volumus; sed tamen

utcumque justè plebantur, multorum lapsus non tam culpæ quàm erroris fuit: & quantæ quantæ aliorum culpæ fuerint; tamen omnes filii, amici, ac Sponsæ Numinis sunt, quando, & quamdiu plebantur, & Regùm instar cælo dominabuntur. Igitur tantis in tormentis misericordiâ dignissimæ sunt.

Quid enim? perimitur Rex Israëlitarum Saul malevolus in paucis & sacrilegus, & Dávid ei magnificè parentat, laudesque accinit, & mortui corpus à Philistheis raptum Galaaditæ honorificè contumulant. Dejicitur è fenestra sanguinaria Jesabel, equorumque ungulis conteritur, & mittit Jehu, qui sepeliant; *Quia*, ut ait, *filia Regis est.* Capitur fœditragus Sedecias, & lugens Jeremias, *Cecidit*, ait, *corona capitis nostri: Va nobis, quia peccavimus: propterea mæstum factum est in dolore cor meum: ideo contenebrati sunt oculi nostri.* Thren. 5. & cæli illæ Reginæ Regibus univertis excelliores, piissimæ ac religiosissimæ Christi Sponsæ, tantis calamitatibus oppressæ, misericordiam non mererentur?

478.

Miserendum exemplum Iudeorum.

§ 3.

Neglectus illius misericordiæ culpæ vertendus.

IT AQUE ut Synopsim quamdam hujus articuli proponamus, cum certum sit *Culpa non misericordiæ præceptum non corporalis tantum, sed & spiritualis, & verò misericordia in pios manes cum utraque habeat aliquid commune, cum insuper exploratum sit omnes misericordiæ conditiones ab Aristotele requisitas abundè hinc inveniri, ita ut piorum manium miseriam arbitrari nostram possimus, & hæc ipsa præter illorum voluntatem accidat; nec possit ab iis vitari, & præterea eorum dignitati repugnet eam perpeti; nihil est cur misericordiæ lege, iisdem succurrere non teneamur. Itaque alienum est à pietate ac misericordiâ, opinari negligentiam in hoc genere obnoxiam culpæ non esse, adeoque frustra in confessione Sacramentali aperiendam, & futile est rursus dicere misericordiam in vivos præcipi, non in vitâ functos. Constat enim omnium Catholicorum consensu, præcepto misericordiæ mortales obligari ad sepeliendos mortuos: cujus ratio redditur, quòd animis defunctorum, ad quas scilicet corpora pertinent, ignominiosum sit ea insepulta jacere. Et sanè defunctorum animæ, adhuc in se, & in homi-*

479.

Culpa non misericordiam.

num memoria vivunt, & propterea in justitiam peccat qui eorum famam detrahit. Quidni igitur peccabit in misericordiam, qui miseras, cum facile possit, non adjuvat? Tu itaque Christiane Lector, si intelligentiam propositis rationibus urgeris, voluntatem misericordiam per mitte. Dum enim loquimur, dum scribimus, dum placidè hæc consideramus, animæ cremantur, lamentantur, auxilium nostrum implorant. Saltem vota illis mittamus, quodque agimus, aut cogitamus, hoc illorum bono agamus, & hæc enim *aqua exinguit ignem*.

§ 4.

Singula misericordiam opera negligit, qui in pios manes immitis est.

480. **B**ELLE huc aptem illa Isaia cap. 18. *Ite Angeli veloces ad gentem convulsam, & dilaceratam, ad populum terribilem, post quem non est alius: ad gentem expectantem, & conculcatam, cuius diripuerunt flumina terram eius. Qui enim illi Angeli? illi nimirum, qui vel votis, ac stipe egenis data, piis manibus annunciant captivitatem eorum brevi terminandam, vel Tutelares ipsorum defunctorum, qui obtentum operam suam ejusmodi subsidium iisdem renunciant. Quæ verò gens illa convulsa, & dilacerata, sive ut alii legunt, per omnes tribulationes tracta? nisi ipsimet pii manes verè à Deo avulsi, & velut laceri ac supplicii omne genus cruciatuum superantibus confictati. Qui quidem etiam populus terribilis rectè dicuntur, post quem non est alius, quia flammis inhorrescunt, terrentque vel cogitantes, suntque centro terræ vicini, & à nobis remotissimi, & probabiliter orco continui. Et advertite aptissimè nuncupari, gentem expectantem, vel ut alii expectantem, expectantem, phrasi hebraicâ, quâ summa eorum expectatio denotatur. Adde, & de Purgatorio bellè intelligi ista: cuius diripuerunt flumina terram eius, flumina, inquam, ignea totam intercapedinem terræ centro vicinæ inundantia, adeò ut ipsa non appareat. Bellè, inquam, hæc omnia Purgatorio accommodem, cum in illud unum calamitates omnes confluxerunt, atque ideò omne genus misericordiam iis exhiberi par sit. Quamobrem visum est sigillatim ostendere opera illa, quæ vulgato hoc versiculo indicantur,*

Visto, poto, cibo, redimo, te go, colligo, condo, ex lege misericordiam esse præstanda.

Vistandi pii manes.

ITE igitur *Angeli veloces*, & invistate 481. *gentem convulsam, & dilaceratam* doloribus: nec te pigeat, mi Lector *vistare* infirmi, & *agrotos*. Sic enim præcipit Siracides c. 7. *& Christus satis innuit præceptum, cum Matth. 26. in formula supremi Judicii, hanc inter cæteras damnationis rationem adfert, Infirmus eram, & in carcere, & non vistastis me.* Atqui pii manes infirmi sunt, ægrotant, ardent febribus continuis, aliisque pestibus pleni sunt: imò non febribus, non pestibus, sed vero ac sulphureo igni conflagent: cum quo collatæ febres ac pestes delicia dici queunt. Insuper teterrimo atque horribili carcere atinentur, de quo priùs diximus. Invisendi ergo sunt, si qui alii, & omni ope solatioque levandi, & facilis est ad eos *desensus*, nec difficile *revocare gradum, super asque evadere ad auras*. Primùm enim in promptu sunt, idque officii expetunt eorum Tutelares, ut nomine nostro eos adeant, significantque paratum à nobis subsidium. Certè viam ipsi norunt, quippe qui solatii, honorisque causâ eos illuc duxerint, ut plerique tenent Theologi. Deinde & nostri Custodes gratiam fieri sibi credent; si ad pios manes à nobis eadem causâ lægenur, cum sint *Angeli pacis* ac misericordiam. Sed & votis nostris, ac precibus eò penetrare licet. Nec enim fundentur eorum gratiâ, nisi in illos earum fructus effusi, certiores faciant de beneficio mortalium, & credibile est divino quodam lumine eos ab ipsis dignoscendos, ut grates, ac beneficia, quæ iam tum possunt reponere, reponant. Certè tunc ratum est illud proverb. 25. *Aqua frigida anima sitienti, & nuncius bonus de terra longinquâ.* Quin etiam dum iuvantur, dum liberantur, Patronos suos Angelorum loco habent, dicuntque cum Petro Act. 12. *Nunc scio verè, quia misit Dominus Angelum suum & liberavit me de manu Herodis, ignis, inquam qui præterquam quod urat, eos detinet, & catenis quidem duabus, quarum una auctore Suario ab igne is iniicitur, estque vis supernaturalis ac velut magnetica defunctos igni alligans: altera à Deo proximè, estque Numinis imperium, eisdem certo ignis loco hæere volentis, quod animis divinæ voluntati coniunctissimis sufficere, & fortius omni vinculo constringere docuimus.*

Ergo ite ad agros, ac vincos illos, *Angeli veloces*: omnis enim mora longissima 482. *Vistandi.* illis est; quippe quòd doloris tanti momentum,

mentum, annus illis sit. Ite: quia solâ miferatione ægritudinem eorum levare potestis. Et hîc maximè verum est illud Philosophi, *animo ægrotanti, medicus est oratio*. Addo eamdem esse medicinam, & quidem refrigeratricem, & simul purgatricem. Quis non ægros inviseret si solo sensu doloris illorum, & pio in eos affectu morbos minuere, & sæpe extinguere febres posset? Quod si S. Ignatius Conditor Soc. JESU, Parisiis ab infido socio, & pecuniolæ suæ fure, Rhothomagum accersitus ad ægritudinis ejus & egestatis levamen, ita cucurrit, ut licet ægrotaret ille; tamen cervi instar præ ardore caritatis ferretur: Si S. Franciscus Xaverius cum Goam ex Japoniâ, aut aliunde in aliam urbem, in qua ægris commune domicilium erat, adveniret, primo quoque tempore ad nosocomium contenderet: Si Vincentius Carafa adolescens adhuc, rhedam vix alia de causa conscenderet, nisi ut ad nosodochium veheretur, ibique nobilissimas manus scetidis ægris curandis admoveret: si hæc, & ejusmodi consueta fuere SS. Gallicani, & Elisabethæ, tum Regina Lusitanæ, tum Ducissæ Thuringiæ, item Radegundis, Placillæ, Mariæ Oegniacensis pictatis officia; nos Purgatorii nosocomium, ægrosque longè deterius habentes, faciliusque juvandos, an negligere poterimus? Præsertim cum & captivitate miserimâ, eadem via ac ratione solvere liceat, & in optatissimam libertatem asserere. Certè si non visitasse hujus vitæ captivos, & ægros, eosque neglexisse, æterno infelicique exilio dignum à Christo censetur: non adiisse carceres, ac nosocomium Purgatorii, quâ precibus, quâ stipe facilè per Angelos ac pauperes deportandâ (plus dicere metuo) gravi Purgatorii pœnæ subiacebit.

Potandi.

483. **I**TE igitur Angeli veloces ad gentem *expectantem*, sive ut alii ex Hebræo duplicant, *expectantem, expectantem*, nempe propter ingentem, qua conficiuntur, sitim. Nam eodem decretorio Christi judicio condemnantur, qui sitientes potare detrectant. Et verò in summis malis numeranda est sitis. Etenim experienciâ constat, & ex aurito oculatoque teste accepi, cum Aurebati quibusdam latronibus crura frangerentur, nihil illis gravius visum esse, quàm sitim: quippe quâ propter sanguinis effluxum mirificè cruciabantur. Qui etiam fuit sensus S. Emmerami Martyris, & Episcopi Ratisponensis, qui plagis confectus, & linguâ mutilarus, cum Vitalem

Præsbyterum suum vidisset, collectis ad se explicandum viribus, potum petiit: quasi nihil præter sitim persentisceret. Quid autem de piorum manium siti dicemus? Sitis quidem mortalium est sensio vellicationis, potissimum in ventriculo, œsophago, & faucibus, propter defectum humiditatis, & frigidi, quòd natura animalis appetit. At sitis piorum manium est animi sensio, ac mœror ex privatione nectaris Beatorum. Ergo quantum nectari cedit humidum illud, ac frigidum, tantò sitis piorum manium acerbior est siti mortalium.

Cui igitur comparabo te, ô sacra defunctorum sitis? An siti parvi Ismaelis ob eam tantum non mortui? An siti Israelitarum in deserto commorantium, de quibus Propheta Regius Pl. 106. *Erraverunt in solitudine, in iniquo: viam civitatis habitaculi non invenerunt, Esurientes, & sitientes, anima eorum in ipsis defecit*. An siti Sampsonis cædibus mille Philistinorum exhausti: quibus patris, *Sitiens valde clamavit ad Dominum, & ait, Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam, atque victoriam: En siti morior, incidamque in manus incircumcisorum*. Iud. 15. At Ismaelis matri statim fons ab Angelo ostensus ejus sitim explevit: Moses Israelitis aquam è rupe extudit: Sampsoni è mandibulâ asini fons profiliit. Heu! sitis piorum manium nullo fonte mitigatur.

Itaque meritò cum Psalmistâ lamententur hisce versibus, Pl. 21. *Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhaesit faucibus meis*. Quid dicam & illud ejusdem Vatis eis convenire? *Sustinui, qui simul contristaretur, & non fuit, qui consolaretur, & non inveni. Et dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto*. Pl. 68. Quid? Idem Rex, ac Propheta sitit, nominatimque optat bibere de cisternæ Bethlemiticæ aquâ: & ecce per medios hostium cuneos, per certissima frequentissimaque vitæ pericula, quaeritur illi, & offertur illa dulcis ac limpida Bethlemi aqua: & animis perustis, atque ultra modum sitientibus vel negabitur, quo levantur; vel amara potio, sitique molestior præbebitur? Cum, inquam à filiis, ac nepotibus, aut amicis superstitibus, preces esflagitabunt, non modò oblivione, sed & inclementi repullâ affligentur. Cave, mi Lector, ab ejusmodi crudelitate: & cum etiam inimicum sitientem à Sapiente potare jubearis, amicorum manium ne sitim negliges. Maximè cum Deus ipse refocillationem istam, ita acceptam habeat, ut Isaïæ ore cap. 28. dicat, *Hæc est requies mea*.

484.

Sitis piorum manium incomparabilis.

485.

illis plangenda.

mea. Reficite lassum, & hoc est meum refrigerium; reficite, inquam, tantâ in siti, tantâque in morâ miseros manes, in hac enim misericordiâ, est mihi requies aclevamen.

Cibandi.

486.
Pii manes
fament.

SITIS tormento non impar est cruciatus famis, fames enim ex attractione, seu vellicatione ventriculi ob inopiam alimenti nascitur, estque ejus attractionis sensio. Et quia hominem in gravem, aut extremam necessitatem redigere potest, & ejus depulsio graviter præcipitur, ii quoque qui gravem egentium famem, dum facile licet, non levant, decretorio judicio ad orbem damnantur. Atqui & fament pii manes. Cibus enim summopere appetunt, & Ecclesiaste teste c. 14. *Non est apud inferos invenire cibum.* Vis nosse quem cibus? *Non cibus qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem Pater vester dabit vobis* Joan. 6. Cibus, inquam, animæ, cibus, qui eam satiet in æternum. O cibus! ô panem multo verius, quàm illum Danielis cap. 10. *desiderabilem!* At quò optatius est illo pasci, eò ejus fames atrocior. Quàm enim durum omnibus illis accidere necesse est, cum univerforum Conditor *det escam omni carni, & impleat omne animal benedictione, & propriâ illis beatitudine cumulet,* usque ad eò ut abs illo provideatur de pabulo etiam *pullis corvorum invocantibus eum,* idem ipse, qui sanctarum animarum cibus est, pariterque satietas, ac beatitudo, piis manibus se subtrahat, neque audiat jugiter in fame tanta eum invocantes.

487.
Præsertim
sanctiores.

Quàm autem acerbius est Sanctioribus, hac Ambrosia privari! quippe quæ propter amoris vim majorem, ardentius eam appetant: quemadmodum abundantior calor natus, famem naturalem exacuit. Nonne cum prodigo filio conqueri merito queunt, & in hunc eundem cum ipso modum ingemiscere: *quanti mercenarii in domo Patris mei abundant panibus, & ego hic fame pereor!* Quid enim vetat domum illam cælum interpretari? quid, vocare multos cœlitum inferiorum mercenarios, cum mercedis causâ Deo famulati, cœlo jam potiantur? Hi ergo sanctiores, è piis manibus sic ingemiscant, non quòd invident illi eorum fortem mensæ divinæ assidentium, cujus minister, & cibus, Deus est; sed quòd suam plangent famem eorum intima depascentem. O quid utriusque non darent, pro eâ sedandâ? Judæi quidem obsidionis suæ sub Nabuchodo-

nosor tempore *dederunt pretiosa quæque pro cibo* Thren. c. 1. sed illi mille hujusmodi famis ærumnas simul cum mille mundorum jacturâ libentissimè ferrent, ut cælesti illo cibo donarentur.

Ergo ô mi Lector, ô Jerusalem, ô anima Christiana, quod monet Jeremias Thren. 2. *Consurge, Lauda in nocte, in principio vigiliarum, effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini: leva ad eum manus tuas pro animâ parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.* Nam ejusmodi famelicis animis omnes Purgatorii anguli referri sunt: Quos misericordia Christiana, ut parvulos filios habere ac pascere debet, ac propterea nocte dieque pro iis fame quâ deficiunt, nec deficiunt, liberandis Deum precari. Et sanè sibi quisque dictum putare debet, quod idem Vates Jerosolimis miserâ illâ tempestate ab infantibus dictum enarrat hisce verbis; *Matribus suis dixerunt, ubi est triticum, & vinum, cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis.* Imo quisque Jeremiæ sensum imbibere deberet, dum sic plangit, *defecerunt præ lacrimis oculi mei, conturbata sunt viscera mea, effusum est in terrâ iecur meum super contritione filia populi mei:* Ecclesiæ, inquam, patientis, quæ militantis filia est, *cum deficeret parvulus, & lactens in plateis oppidi.* Hæc enim fames, hæc mors sine morte, omni miseratione dignissima est: Sed tam vehementes animi miserantis affectus frustra exposcerem: neque his opus. Potius, ô anima Christiana, maternum in pios manes sensum exprome cum Jobo sic de se testante cap. 31. *Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex eâ.* Id enim si faxis ut cum pupillis egenisque escam communices in gratiam piorum manium, suum illis quoque cibus porriges.

Quo consilio Tobias senior juniore, *Pa-* 489.
nem, ait, tuum, & vinum tuum super se- Exemplo
pulturam Iusti constitue, & noli ex eo man- Tobie, &
ducere, & bibere cum peccatoribus cap. 4. *matris San-*
Ubi alludit ad Hebræorum morem, qui *ctii.*
& Græcorum & Romanorum fuit, qui in suorum funeribus parentale convivium struebant: non quia animæ cibo corporeo vesci & restaurari opus haberent, quod stulta antiquitas opinabatur: sed ut amicorum, & pauperum, qui invitabantur, precibus æquè atque istâ stipe, suorum animas pœnis Purgatorii eximerent. Quare ab eo epulo funebri abesse vult peccatores, quippe quorum oratio apud Deum parum, aut nihil esset valitura. Quod pietatis genus hodieque Hispania sanctè observat.

observat. Et refert in illud Tobiae Gaspar Sanctius vir verè sanctus, piissimam matrem suam illud usurpare solitam, idque de more gentis, ipso die commemorationis defunctorum, ut & alia officia misericordiae in pios manes, quæ cum in gratiam Hieronymi fratris mariti obiisset, ipse illi non dormienti, sed vigili, claraque in diei luce, post octo circiter ab obitu dies, lætus & alacer visendum se præbens, tam celebrem suam è lustralibus flammis liberationem acceptam ejus precibus retulit. Ergo & tu, ô anima Christiana, escam pauperibus largire in gratiam defunctorum. Hæc est enim sacra, & maximè probabilis magis, pauperes præsentis pascere, ut pii manes absentes nutriantur, multò efficacior, & certior illà profanà, ac verè diabolicà, quam spurii quidam medici tradunt, jactitantes unguentum sympathicum vel armarium sanguini aut thoraci hominis læsi admotum, posse hominem absentem sanare: aut scalpellum alterius imagini infixum posse ipsummet hominem lædere. Hæc enim, & ejusmodi, si quando accidunt, dæmonis ope accidunt, quam Deus infinitis modis potest infirmare. At cibus aliæ eleëmofyna ritè egentibus collata procul dubio defunctos alit, vel spe Numinis celerius intuendi, vel ipso Numinis intuitu, in quo eorum esca, seu beatitudo, quæ satientur, consistit, juxta illud Prophetæ Regii Pl. 16. *Satiabor cum apparuerit gloria tua.*

Redimendi.

490.
Obligatio
redimendi
captivos.

QUARTUM misericordiae corporalis opus est redemptio captivorum, judicatum à Christo Matth. 25. Cum Justis in supremo judicio ait, *in carcere eram, & venistis ad me.* Quibus verbis non sola captivorum aditio significatur (nam & tortor eos adit) sed misericordiae conjuncta: neque sola visitatio verbis benevolis contenta; sed efficax, & sincera juvandi, atque adeò redimendi captivos voluntas innuitur; cujus cum neglectus supplicio aeterno damnetur, constat redemptionem non consilii esse, sed præcepti: An verò justè, & ex culpâ suâ; an verò injustè, & citra culpam quis carcere claudatur, parum laborat, aut caritas, aut misericordia; alioqui enim numquam vel hæc, vel illa ad redemptionem obligaret, quia ut plurimum constat captivos ob aliquam suam in Republicam noxam attineri, nec unquam nobis certum esse potest, non ob aliquam in Deum culpam ita plecti, in dubio autem an obliget non obligor: ac proinde

numquam ad redemptionem obligater.

Cum ergo comperta sit lytri captivorum obligatio, pariter compertum est defunctos ab iis, qui facillè possunt, redimendos esse. Quis autem id non possit? Enimvero & is qui eos attinet, illud exposcit, & quod mirum est, lytrum à se collectum ac de suis promptum thesauris, id est, cumulum satisfactionum suarum cuique mortalium expositum esse voluit, idque à nobis tantummodo exigit, ut accipiamus, ac defunctis assignemus. Quod si illum, qui pecuniam sibi ad quæstum faciendum traditam desidem atque otiosam reliquerat, in carcerem detrufit, atque *in tenebras exteriores, ubi est fletus, & stridor dentium*; quid eo faciendum arbitramur, qui lytrum Purgatorii sibi concredidit per desidiam captivis redimendis non impenderit? Nam prior ille quidem sibi duntaxat, ac domino nocuerat: hic verò etiam miserimis manibus, quos cum posset ac deberet liberare è flammeo carcere, cunctatur. Quàm satius piorum hominum misericordiam imitaretur in redimendis hujus vitæ captivis, quorum calamitas ad purgandarum ærumnas animarum nulla est, frequenter exhibitam!

Certè R. P. Vincentius Carafa, Soc. Jesu septimus Generalis, ac sui seculi lumen, præclarum hujus generis exemplum, pariterque abdicationis commodorum suorum rarum facinus edidit. Quondam enim æde nostrâ Neapolitanâ flammis cum ingenti jacturâ deformatâ, cum sibi à Prorege copia certi alicujus rei è carcere eximendi facta esset, unde non minus quater mille aureis colligi ad ejus reparationem posset, grates quidem egit pro tam munificâ humanitate; sed de exemptione nihil ultra non modò locutus, sed nec sibi in mentem venire passus est; donec Prorege Circumcisionis Dominicæ festa luce ædem illam ingresso, ultroque mentionem condonationis illius ingerente, Vincentius, *Quando*, ait, *Excellentia tua, aliquem reum mihi donare dignatur, hunc peto* (pauperrimum nominabat, cujus captivitas familiae suæ non maius incommodum, quàm periculum creabat) attonitusque Prorex tam heroicâ caritate, miserum eodem ipso die, ære alieno ac carcere liberum ei misit, lætissimum profectò, sed an Vincentio redimente lætorem, incertum. Hæc igitur imitanda misericordia est, & ita quidem ut commodi nostri ac satisfactionis respectu minus, quàm studio lytri animatum persolvendi dicamur. Aliàs enim nobis, aliterque prospicere in promptu erit, ut postmodum exponemus. Id saltem

491.
Respicit
defunctos.

492.
Exemplum
R. P. Carafa.

saltem studendum sedulo, ne contra misericordiam ac Christi legem, Christi satisfactiones, quas in manu habemus, piis manibus parum utiles esse patiamur: Væ enim nobis, si eius sanguis, vel sic malè effusus, ac neglectus ad Deum de terrâ clamet.

Vestiendi.

493.
Nuditas
piorum
manium.

ACCEDIT enim ad horum miseras, non minima ex iis nuditas, quàm gloriæ cælestis privationem intelligo. Et enim gloria illa non uno in loco sacrorum Codicum vestis nominatur. Hinc illa Apoc. 3. *Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, & non delebo eum de libro vitæ.* Et de viginti quatuor senioribus c. 4. refertur, *Supra thronos, viginti quatuor seniores sedentes, circumamicti vestimentis albis, & in capitibus eorum coronæ aureæ.* Eius igitur vestis privatio nuditas est, cuius duplex est malum. Nam ut vestis duplex est usus, nempe tegere quæ natura occulit, & frigus arcere; ita gloria cælestis horrenda per se crimina quodammodo tegit (quatenus eorum plenissimam veniam demonstrat, & pudorem omnino tollit) & arcet insuper omne animæ frigus: atque ad eum ejus privatio, nuditasque, & pudorem piorum manium, & frigus amoris designat.

494.
Graviss.
sua.

Atqui pudor ille acerbissimus est, ut prius vidimus, maximè cum non improbabile videatur cujusque noxas, saltem præcipuas, universis, aut certè compluribus manibus esse perspectas. Cum enim consimilis cognitio non levis sit damnatorum pœna toties à Vatribus jactata, piis quoque manibus eam tribuere, rationi consentaneum est. Quemadmodum enim inter homines fieri assolet, ut nemo publica pœnâ plectatur, priusquam ejus crimina præconis voce divulgentur ad Justitiæ authoramentum: ita decere videtur, ut tormentorum purgantium causâ palam innotescant. Cum igitur pudor piorum manium ex privatâ noxarum notitiâ semper oculos mentis vulnerante, inter gravissimas pœnas recensetur, ex publicâ omnium cognitione quàm erit intolerabilis! Isaias quidem c. 20. gravissimam Æthiopum ac Ægyptiorum calamitatem vaticinari atque exprimere volens, ambulavit nudus & discalceatus in signum pudoris eorum: Sic enim, inquit; *Minabit Rex Assyriorum captivitatem Ægypti, & transmigrationem Æthiopia, in verum, & senum nudam, & discalceatam discoopertis natibus ad ignominiam Ægypti.*

ii. Sed quàm acerbior ignominia piorum manium (quos Ægyptios propter mundi amorem, & Æthiopes propter noxarum atrocem dicere licet) in sua illâ Purgatorii captivitate nudos apparere omnes omnibus, suorumque criminum turpitudinem discoopertam esse. Quàm durum illis accidit, quod olim prædixit Vates Ezechiel c. 6. Judeis Dei nomine. *Ecce ego congregabo omnes amatores tuos, quibus commista es, & omnes, quos dilexisti, cum universis, quos oderas, & congregabo eos super te undique, & nudabo ignominiam tuam coram eis, & videbunt omnem turpitudinem tuam.* Illi enim quos dilexere & quibus olim dilecti fuere miseri manes, vel parentes ac cognati sunt eodem carcere detenti, quorum gratiâ peccaverunt, vel etiam alii mundo olim dediti, & similia sui amatores; quos autem odere, demones esse videntur. Quàm igitur vellent Christi gratiâ, piisque operibus texisse illam nuditatem suam! quàm vellent labores suos, quos mundo demerendo multos gravesque insumpserunt, vestimento gloriæ comparando toros impendisse! Sed sera vota sunt. *Tela eorum* Isaias teste cap. 59. *non erunt in vestimentum, neque operientur operibus suis: opera eorum, opera inutilia.* Ut enim paulò ante dixerat, *telas araneorum texuerunt.* Quamobrem neque illæ valent frigus eorum arcere; non, inquam, amorem beatificum eis indere, cujus tamen inopiâ vehementer etiam premuntur: maximè cum frigus illud, ignem Purgatorii accendat, quemadmodum aqua modicè injecta ignem lithanthracis vehementius accendit.

Ergo ô anima Christiana, quod monet Isaias c. 58. *Cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris.* Cum, inquam, animæ tibi consimiles tam infelicitè nudæ sint, eas vestire ne cuncteris, ne pariter teipsum, quem non melior fors manet, despiciere videare. Vide ne sis ex eorum numero, quos Jobus cap. 24. divinitus castigandos prænuntiat; *qui nudos dimittunt homines, indumenta tollentes, sive ut vertunt Septuaginta, nudos multos dormire fecerunt sine vestimento:* qui somnus statum purgantium animarum, quas Ecclesia dormire dicit in somno pacis, designat; homines, inquam, quibus non est operimentum in frigore; sive, ut iidem Septuaginta interpretantur, *indumentum anima eorum abstulerunt.* Qui enim non vestit nudum cum debet, vestem ejus sustulisse dicendus est. Vide iterum, ut te eorum misereat qui non habentes velamen, amplexantur lapides, id est, ad consanguineos confu-

495.
Pie regenda.

gientes,

gientes, eos ad misericordiam ut moneant, per Tutelares suos amplexari videntur, sed lapides esse, & cautium instar duos experiuntur. Vestis porrò tibi in promptu est. Audi enim prophetam Danielelem c. 4. *Peccata tua*, inquit, *eleëmofynis redime*, vel uti Arabicus vertit, *involve*, seu *operi*. Adeò ut syndonem ea vox Arabica sonet: ut eleëmofynam & vestem esse, & ad tegendum conferre intelligamus. Et verò authore etiam Chrysoftomo eleëmofyna vestis est, quæ non solum nudos pauperes operit, sed eos ipsos qui eam conferunt. Audi illum Hom. 84. in Joan. *Eleëmofyna*, inquit, *est vestis, quæ cum mortuo resurget. His vestibus fulgebunt, qui tunc audient: Esurientem me vidistis, & dedistis mihi manducare. Ha insignes facient, hæ conspicuos, hæ securos*. Ita ipse: ex quo discere est, eadem ope & operà nudos Purgatorii inquilinos vestiri gloria posse, & ipsos, qui vestiunt, & opitulantur. Ergo iterum hortor, ac moneo, ut quod Tobix erat familiare, quod ipsi quoque impii Samaritæ Judæis captis ac nudis præstiterunt, quod hodieque à plurimis in longè leviori faciliorique nuditate propensè præstatur, nudis manibus vestem præbe. Alioqui extat Regis Prophetæ vel imprecatio, vel certa potiùs denuntiatio pænæ in hujusmodi avaros, & immisericordes, *ut induant maledictionem sicut vestimentum*, & quod inde sequitur, flammeo amictu, saltè in Purgatorio, circumdentur.

Hospitio excipiendi.

496. Pii manes peregrinantur à domino.

VENIO nunc ad penultimum opus misericordiæ corporalis, verbo, *Colligo*, versus præcedentis intellectum, & ostendo pios manes peregrinos adhuc esse, & hospitio à nobis excipi posse, & debere. Licet enim non nesciam illos terminum viæ meritorix, & quæstuosæ attingisse: tamen exploratum est nondum Patriam tenere, nondum obtinere ac possidere Deum; atque adeo adhuc peregrinos esse. Sic enim argumentatur Paulus 2. Corinth. 5. *Peregrinamur à Domino. Per fidem enim ambulamus, & non per speciem*; quasi dicat per fidem ambulamus, & non per speciem, seu per speciei ac faciei divinæ visionem; igitur peregrinamur, & quidem à Domino. Itaque Apostolo authore, Patria nostra, Dominus; & patriæ introitus, Visio beatifica. Cur ita? si quidem adagium illud attendamus: Patria ubi est benè: fatis liquet optimè Cœlitibus cum Deo, & in Deo esse. Verùm pa-

tria propriè est ager aut oppidum, unde orti sumus. Deusne oppidum? An ex Deo orti sumus? Omnino Deus oppidum, & frequentissimum. Nam in eò Divi omnes, & Sancti mortales degunt, & artem suam exercent, artem, inquam, cognoscendi illum, amandique. Oppidum est clausum improbis, patens infontibus, dives & opulentum mercibus omnis generis, nec quidquam ad vitam pertinens, aut ad vitæ commoda potest in eo desiderari. Et nos, & pii manes ex eo oppido orti sumus, juxta illud Joannis c. 1. de justis: *ex Deo nati sunt*. Nam ex eo, & in eo vitam, non naturalem modò, sed & supernaturalem fortiti sumus: quod enim factum est in ipso vita erat, quatenus in idæis divinis inerat. Igitur cum ad Deum per visionem beatificam nondum redierint pii manes, peregrinantur, & cum primum redierint, per eandem in ipsamet intimè intrabunt, ibique degent, adeò non tantum patria illorum, sed & domus paterna, Deus est.

497. Hospitia illorum.

Cum igitur peregrini hospitio excipiendi sint, & illi aliquo sunt excipiendi. Nec enim objicias miseros Purgatorio claudi, nec aliò divertere posse. Primum enim deduci inde in patriam, atque in paternam domum induci à nobis possunt, atque adeò debent. Deinde si quod adhuc impedimentum viæ cælestis illis superest, interea dum tollitur, excipi in domum nostram, ac relevari possunt. neque opus est ut migrent Purgatorio, quodque, non paucis obtigit, apud nos purgentur, ut idem criminis locus sit & pænæ. Aliud illis hospitium, & alia ratione illis paratum volo. Age visceribus illos nostris, & cordis medio excipiamus. Illa misericordiæ sedes, hoc amoris palatium est; proindeque miseri in illis, amici in hoc sunt collocandi; utrumque enim nomen piis manibus convenit. Ita misericordia lavabit hospitibus illis pedes affectuum, & vulnera curabit sauciis, *infundens illis oleum & vinum*, exemplo pii illius Samaritani. Amor autem quo ferventior, eò magis æstum illorum temperabit. Ignis enim ille Purgatoriæ flammæ ac calori naturâ adversatur. Neque defunt utrique vituli, quos Abrahami imitatione, dum Angelos, aliosque de more in tabernaculum suum excipiebat, in geniales epulas advenis mactent, Nam *vituli labiorum confitentium nomini Domini*, semper illis in promptu sunt. Et illos vitulos appetunt hospites isti, illis lubenter vescuntur, neque lectus ad quietem deerit. Spes nempe aderit accelerandæ liberationis, in qua spe Davidis

vidis instar Psal. 4. *dormient, & requiescent.*

498.
Iis excipi-
endi.

Vos ergo ô Christiani, quod Deus per Moysen præcipit Hebræis Deut. 10. *amate peregrinos illos: quodque Jobus fecisse se memorat, dum cap. 31. dicit. Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit.* sive ut ex Hebræo, Septuaginta, & Vatablo verti potest, *Ostia mea omni viatori patuerunt,* & vos piis manibus in commune præstare. Hanc enim hospitalitatis rationem ab Abrahamo Jobus, dignissima ejus soboles, didicerat: & vos discere debetis. Sic namque de Abrahamo l. 1. c. 5. Ambrosius. *Præsto est adveniantibus, & itinera explorat, & adest non quarentibus, & rapit prætergredientes.* Quid recentia memorem? Romæ, Hospitium SS. Trinitatis prope pontem, qui Sixti dicitur, quandoque Jubilæi tempore unâ nocte numeravit hospites quindecies mille, & si rationes totius anni subducas, invenies hospitii exceptos fuisse quingentes mille. Item Romæ est Hospitium pauperum Sacerdotum peregrinorum, in quo Collegium quoque est hominum ad propagandam in universo terrarum orbe fidem se parantium, & Congregationi Eminentiss. DD. Cardinalium à Gregorio XV. commissum. Sunt & plurima nationum Xenodochia, & hospitia, Teutonum, Hispanorum, Lusitanorum, Ungarorum, Bohemorum, Suecorum, Vandalorum, Gothorum, Scotorum, Longobardorum, Polonorum, Britannorum, & alia. Ut quispiam non falsò dixerit.

*Hospitibus mater, natis urbs Roma noverca,
plena dat externis ubera, sicca sub.*

Vide Theodorum Amydenum de pietate Romana P. 1. cap. 1. Quod si vivis excipiendis tot Xenodochia in unicâ urbe constructa sunt, mortuis haud paulò egentioribus, cum multò faciliùs exstrui possint, exstruenda. Semper enim hospitalitas propria hominum, & pars humanitatis habita fuit, & contra inhospitales, crudeles, ac feri pro iisdem accepti. Notus est Busris, quem Pineda eundem censet cum Pharaone, qui omnes Hebræorum in Ægypto peregrinorum masculos recens natos tempore Moysis in Nilo submergi jussit

*Quis namque Euristhea durum,
Aut illaudati nescit Busris adis arai?* Georg. 3.

Notus Faunus Rex, ac Mercurii filius, qui Plutarcho teste in Paralellis Patri hospites immolare solitus erat. Phalaris item Agrigentorum tyrannus, qui hospites torquere consueverat: & quicumque demum hospites finibus suis pellere soliti

sunt, propter efferatam inhumanitatem communi omnium mortalium execratione digni censentur: quale igitur erit pios manes corde suo excludere, in tanta hospitii tam facilis necessitudine? Quamobrem quisquis humanus, imò, quisquis homo, nedum Christianus, videri voles, hanc laudatissimam hospitalitatem exerce: & parem, imò majorem, ab eis humanitatem exspecta.

Sepelendi.

DENIQUE iis etiam sepulchrum parandum est. Est enim hoc postremum misericordiarum opus: nequidquam reclamantibus hæreticis, quos sacræ litteræ evidenter confutant. Tum quia & Galaditas collaudat Rex Hebronis David ob sepultum Saulem: & à frequenti mortuorum sepultura Tobiam Seniore Raphael Archangelus commendat, & ipse Christus Magdalenam corpus suum in sepulturam ungentem, contra principem hæreticorum Judam defendit. Et ratio eisdem convincit, sive quòd animæ adhuc in se, & in hominum memoria viventi, miseriarum genus est corpus suum jacere insepultum, ut ex omnium Gentium non barbararum sensu ac moribus compertum est; sive quòd Vaticanis Prophetarum, & legibus Cæsareis ac Regiis jactura sepulchri in poenam criminis statuitur, & à reis inter maximas censetur. Porro non corporatù pecto sepulchrum, quod corporibus defunctorum debetur: sed spirituale, quippe quod animis. Etenim & animæ eorum mortuæ sunt non Deo, ut anima divitis Epulonis, quæ propterea *sepulta est in inferno*; sed peccato, cui vivere amplius nequeunt. Itaque si de mortalibus verè dixit Paulus col. 3. *Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo,* jure potiori de piis manibus dicendum est.

At ubi, & quale sepulchrum iis parandum? Enimvero cum, ut sæpiùs dicere oportuit, Numinis filii sint, ipsique Cæli Reges, idque jure inviolabili, magnificentissimum esse necesse est. Sic enim Ægyptii Reges, & Arabum Principes pyramidalis sepulchro condebantur, constante ex Arabicis lapidibus, ut scribit Plinius l. 36. c. 12. & corpore priùs Arabicis liquoribus medicato. At Salomon Davidis Patris mausolæo multam vim auri, Theodora autem Honorii Imperatoris conjux, plurimas ac pretiosissimas gemmas suo inferri jussit, quæ non ita pridem Romæ, ad ejus cadaver repertæ sunt. Igitur piorum manium

499.
Sepulchri
parandum
etiam piis
manibus.

500.
Magnifi-
cum scilicet
cor
Christi.

manium sepulchrum, & magnificentum, & locuples inveniendum est. Neque verò est, cur diu queratur. En ecce cor suum exponit Christus, animarum Redemptor, idemque Custos. Huic ergo altè infodiendæ illæ, huic inhumandæ, huic, inquam, commendandæ. Est enim cor illud, illud sepulchrum magnificentissimum juxta & opulentissimum; quippe in eo latent omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei. Est etiam myrrhâ primâ, & aliis refertum aromatis. Est & pyramidale, versus cœlum tendens, ut animas cœlo inferat. Si manum moves ad sepeliendum, suam adhibebit Deus, qui carissimas sibi & ipse illic locare gaudebit, ubi & olim Moysen sepelivit. Tu quoque sepeliendo namiam canta, & funebri laudatione, seu oratione eam prosequere; ego tumulo titulum hunc inscribo.

Hic jacent

*In corde divini Sponsi, Sponsa:
Vbi melius?*

*Vruntur tamen heu! purgantibus
flammis. Quia vitæ sordes Salva-
toris aquis cum gaudio eluere ne-
glexerunt.*

Quid luctuosius?

*Ast etiam cœlo exulant Regina
cœli: Moritura si mori possent,
expectatione nuptiarum Agni:
Quâ tamen solâ vivunt.*

Quid miserabilius?

*Tu ergo, ô Viator, benè illis pre-
care, vitam animis cœlestem, &
Sponso solatium paries & quie-
tem*

Quid jucundius? Quid illustrius?

501. Interea humationi tam sanctæ, tam ex-
petitæ totus insiste: Sic tu in corde JESU
Hinc inhu- mationi in- cumben- dum.
vives, & vives ipsius spiritu ac vitâ. Et
verò si Tobias etiam propositâ morte ab
officio sepeliendi mortuos non desistebat:
si relicto prandio, missisque cæteris, eos
queritabat: Si Romæ celebris est Sodalitas
Pietatis; quæ quos per urbem defun-
ctos, aut Tiberi mersos comperit, sacro
loco condi curat, non sine honestis exequiis:
adeo ut nec imbres hyberni, nec

æstivi calores, pium institutum funus pro-
sequendi, vel in minimo remorentur: Si
Bethuniæ in Arthesia, itemque Benuriani,
pago juxta Bethuniam, Sodales charitatis
(sic enim vocantur) etiam peste con-
fectos ex instituto sepulturæ mandant: te-
metipsum testor, quisquis hæc legis, an fas
est nostros hosce mortuos tam facili, tamque
amabili sepulturâ privare? non est profecto.
Ergo huic sancto pietatis officio vacemus,
Christo, inquam, commendemus pios
manes ex animo, nec semel, nec bis, sed
quotidie, sed sæpius per diem, perque no-
ctem, dum expergiscimur, memores utri-
que quietis nostræ, ac illorum, & discrimi-
nis lecti utrorumque, eos in Christi visce-
ceribus voto ac prece collocare studeamus:
Et erit sepulchrum eorum non glo-
riosum modò, sed & illis jucundissimum.

EPILOGUS.

*Quod sit piis manibus, sit
Christo.*

POSTREMO quemadmodum paræ-
nesis ad caritatem in pios manes, sic
etiam hæc ad miserationem illorum non
parum confirmatur ex eo, quod Christus
ea sibi facta faciendaque asserat, quæ pau-
perum gratiâ facta fuerint. Extat enim
illius hoc effatum maximi ponderis:
Quod uni ex his minimis meis fecistis, mi-
hi fecistis. Adeo ut si quod ex universis
misericordiæ operibus, miseris ac paupe-
ribus reddatur, aut non reddatur, Christo
reddatur, aut non reddatur. Quam rem
fortiter, ut solet, Salvianus urget l. 4. ad
Eccl. Cath: Omnis enim, inquit, egestuo-
sus pro se tantum, & in se eget: solus tan-
tummodo Christus, qui in omnium paupe-
rum universitate mendicet? Et cum hæc
ita sint, quid ais, ô homo, qui Christianum
te esse dicis, cum Christum egere videas, &
facultates tuas in quibuscumque non indi-
gentibus derelinquas? Christus pauper est,
tu opes divitum cumulas; Christus esurit,
& tu delicias affluentibus paras; Christus
etiam aquam sibi deesse queritur, & à te
apothecæ ebrisorum vino replentur; Chri-
stus rerum omnium egestate conficitur, &
à te luxuriosis copia congregantur; Christus
tibi, & pro muneribus à te datis, præmia
sempiterna promittit, & tu nihil presta-
turis cuncta largiris; Christus tibi pro bo-
nis bona immortalia, & pro malis mala
æterna proponit, & tu nec bonis celesti-
bus flisteris, nec malis perennibus commo-
veris.

veris. Et credere te Domino tuo dicis, curus nec remunerationem desideras, nec iracundiam contremiscis? Non credis igitur, sicut, iam diximus libro superiore, non credis. Hæc Salvianus, quæ illustrare licet, tum ex S. Martyrii egregio factu, qui cum leprosum offendisset in viâ, cumque in humeros sustulisset, postmodum Christum esse comperit; tum ex S. Gregorii Pontificis Maximi pietate, quæ Christum hospitio pauperis habitu excepit; tum ex aliis plurimis ejusmodi, in quibus idem Redemptor personam egentium induit in stipe corrogandâ accipiendâque, ut sibi præstari ostenderet, quod iis ex misericordia præstatur; & quod iis non præstatur, sibi non præstari. Atque ex his, aliisque hæcenus dictis tandem concludo, cum nemo sit ex Christianis hominibus, qui si eundem Redemptorem in flammis purgantibus jacentem, atque adeo eo, quo diximus, modo, captivum, sitientem, famentem, nudum, peregrinum, insepultum videret, non sibi omnino necessarium duceret, illum omni, quâ posset ope, liberare, neminem quoque esse debere, qui sibi non censeat necessum esse pios manes iisdem malis conflictatos consolari, & primo quoque tempore flammis eximere.

ARTICULUS IV.

*Piis manibus ex pietate
opitulandum.*

P R Æ F A T I O.

503.
Quid pie-
tas.

CUM officia caritatis ac misericordiz in pios manes hæcenus descriperimus, consequitur, ut ea, quæ pietas exigit, pariter exponamus. Interest enim inter hanc, & misericordiam, quod misericordia sit virtus annexa caritati; pietas autem Justitiæ. Est enim pietas ea virtus, per quam parentibus debitum ex beneficiis ad esse, ut aiunt, nostrum pertinentibus, reddimus. Ex qua definitione, patet primùm, eam quoque à Justitia distinguï, quæ non debitum ex beneficio, sed ex contractu, & aliis ejusmodi nominibus spectat. Patet deinde, cur religionis actus etiam pietati assignentur; quippe quod ipse Deus, quem religio spectat, primùm sit & excellentissimum nostri esse principium, variisque beneficiis illud conservet. Patet præterea, cum ii, qui nobis præsent, iidem profint, ut benè nobis sit, atque

ut boni simus, parentum nomine hîc accipiendos esse. Et verò Naamanum famuli sui, & Eliam, ac Elisæum Prophetæ iis subjecti, patres nuncupabant. Denique patet eodem parentum nomine intelligi posse ac debere patriam, quæ utique fovit parentes, item sanguine junctos, ac cives, quoniam hi quoque vel spectant, vel nonnihil conferunt ad nostrum esse, ejusque conservationem, sive quia consanguinei ex iisdem parentibus orti sunt, sive quia civibus communis quædam sollicitudo inest se mutuo tuendi. Et quoniam liberis quoque incumbit similis cura conservationis parentum, itemque conjugibus mutua tuitionis, cum una caro facti sint, ad eos quoque pietas pertinet, ejusque vinculum. Quamobrem de filiorum primùm obligatione, tum de parentum, ac postremò de conjugum consimili pietate erit dicendum.

§ I.

*Liberis piis parentum manibus
auxiliari oportet.*

P A R S P R I M A.

Quid de illa re Theologi?

SI Theologos consulam super obligatione pietatis erga parentes vitâ fun- 504.
ctos, rarissimus est, qui de hac, utcumque pietatem
necessaria salutarique quæstione, vel verbo impenden-
unico agat, quantum attinet ad eorum dam docent
subsidium. De funere, de sepulturâ, de Theologi.
nominibus parentum expungendis; de legatis testamento relictis, disertè plerique omnes, de juvandis eorum animis altum ubique silentium. Unus mihi occurrit Azor, egregius ille quidem author, qui binas super ea re quæstiunculas proponit: quas ego hîc attexo. Quærit igitur ille Tom. 2. lib. 2. c. 3. q. 8. hunc in modum: *Quidnam debeat filius parentibus præsentis vitâ functis præstare; & respondet quadruplex pietatis officium à filio eis esse impertiendum. Primùm filius debet parentum funus cobonestare, & eorum corpora iusta ac debita sepultura mandare. Deinde pro more Christiano debet preces, & sacrificia pro illis offerenda curare. Præterea as alienum, quod contraxerunt, solvere. Postremò legata parentum testamento relicta implere. Tum citat Antoninum, & Navarrum suis locis, in quibus nihil reperiri de precibus ac sacrificiis. Exinde quaerit, an filius iure pietatis cogatur bonorum suorum*